

Beskrivelse af de færøske SOSU-uddannelser (heilsuútbúgvingar)

Formålet med det følgende er at give en kortfattet beskrivelse af de færøske social- og sundhedsuddannelser (uddannelserne til henholdsvis social – og sundhedshjælper og til social- og sundhedsassistent) med henblik på at informere det danske uddannelsessystem om disse færøske uddannelser.

Det videre perspektiv er desuden at gøre det nemmere for danske myndigheder, det være sig i uddannelsessektoren eller i social- og sundhedssektoren, at tage stilling til konkrete ansøgninger fra personer, der har gennemført en af de færøske SOSU-uddannelser, når disse enten ønsker at tage en videre uddannelse på baggrund af en afsluttet færøsk sundhedsuddannelse, ønsker at arbejde i social- eller sundhedssektoren i Danmark.

Lidt historik om uddannelserne

Heilsuskúli Føroya (Færøernes Helsescole) blev etableret i 2001 med det formål at uddanne social- og sundhedshjælpere ifølge en bekendtgørelse, der lagde sig tæt op ad den dengang gamle danske uddannelse. I 2005 blev der gennemført en reform af helseuddannelserne på Færøerne. Man valgte at gøre grundfag til en del af uddannelsen, og desuden blev der sat krav om, at eleverne skal arbejde med personlig kompetence, herunder sociale kompetencer og lærings- og udviklingskompetence. IT blev desuden en integreret del af al undervisning.

Fagniveauerne i grundfag i uddannelserne er anført under beskrivelsen af de enkelte uddannelser. Heilsuskúli Føroya udbyder på indeværende tidspunkt ikke noget fag på C-niveau, men i Mentamálaráðið (Færøernes Undervisningsministerium) arbejdes der for at skabe mulighed for at udbyde nogle fag, f.eks. dansk, engels og færøsk på C-niveau. **OBS! Bemærkning indskrevet aug 2010 (SOSU-skolen): Der udbydes fra januar 2010 C-niveau i grundfagene færøsk, dansk, naturfag og engelsk på sosu-assistentniveau.** Undervisning i engelsk er obligatorisk og i begge uddannelser er det eksamensfag, hvad faget ikke er i Danmark.

Økonomi under uddannelserne

En væsentlig forskel på uddannelserne på Færøerne og i Danmark er, at eleverne på de færøske uddannelser er modtager støtte fra det færøske uddannelsesstøttekontor (svarer til det danske SU) i hele uddannelsesperioden, dvs. også i praktikperioderne. Der er således i den færøske uddannelsesordning ikke tale om et decideret ansættelsesforhold, når eleven tager den praktiske del af sin uddannelse.

Uddannelserne

Uddannelserne til social- og sundhedshjælper og til social- og sundhedsassistent foregår på en nybygget skole, der ligger i bygden Hov på Suðuroy. I samme nybygning huses også en afdeling af gymnasiet i Tórshavn. Den fælles bygning blev taget i brug marts 2009

De færøske SOSU-uddannelser gennemføres med lovhjemmel i lagtingslov nr. 19 fra 27. marts 2006 “Løgtingslóg um heilsuhjálpara- og heilsurøktaraútbúgvingar” og med bekendtgørelshjemmel i bekendtgørelse nr. 93 fra 11. november 2008 “Kunngerð um heilsuhjálpara og heilsurøktaraútbúgvingar”.

Under arbejdet med at etablere de færøske helseuddannelser (SOSU-uddannelser) var det af afgørende betydning, at de færøske helseuddannelser indholdsmæssigt var på samme niveau som de tilsvarende danske, så det var muligt for en elev, der havde gennemført en af uddannelserne på Færøerne at fortsætte i et uddannelsesforløb i Danmark eller at få arbejde på grundlag af den afsluttede færøske uddannelse. For at sikre niveauet var der et frugtbart samarbejde mellem Heilsuskúli Føroya, der varetager de færøske helseuddannelser, Mentamálaráðið, der er ansvarlig for lovgivningen omkring uddannelserne, og Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole og Social- og Sundhedsskolen Fyn i Svendborg.

Det følgende er en kortfattet beskrivelse af de to færøske SOSU-uddannelser, nemlig uddannelsen til social- og sundhedshjælper (færøsk: heilsuhjálpari) og uddannelsen til social- og sundhedsassistent (færøsk: heilsurøktari).

Overordnet formål med helseuddannelserne

- give eleverne en erhvervsfaglig kompetence, så de bliver i stand til at udføre støtte-, pleje- og omsorgsopgaver på social- og sundhedsområdet.

Formål – social- og sundhedshjælperuddannelsen

Formålet med uddannelsen til social- og sundhedshjælper (helsehjælper) er, at eleven tilegner sig en erhvervsfaglig kompetence til selvstændigt og i samarbejde med andre at yde personlig og praktisk støtte til borgeren i dennes dagligdag og at støtte dennes aktivitet. Målet er at eleven kan støtte borgeren, så denne kan fastholde sine livsværdier, og at eleven selvstændigt er i stand til at udøve grundlæggende støtte-, pleje- og omsorgsopgaver. Derudover skal eleven tilegne sig kompetencen at arbejde helsefremmende og sygeforebyggende.

Formål – social og sundhedsassistent

Formålet med uddannelsen til social- og sundhedsassistent er, at eleven tilegner sig en erhvervsfaglig kompetence til selvstændigt at udøve og lægge til rette varierede beskæftigelses- og omsorgsopgaver og til selvstændigt at lægge til rette, udføre og evaluere grundlæggende helse- og sygeplejeopgaver. Derudover skal eleven tilegne sig kompetencen til selvstændigt at arbejde helsefremmende og sygeforebyggende.

Generelle formål for begge uddannelser

Eleven skal udvikle sine egne personlige kompetencer, så han/hun bliver i stand til at tage hensyn til borgerens værdier og levemåder, samtidig med at hun/han ser sig selv som en del af et tværfagligt samarbejde.

Uddannelserne skal give eleverne kompetence til at tilegne sig et alment uddannelsesgrundlag med henblik på videre uddannelse og til at udvikle elevernes evne til at deltage i det, der sker i samfundet.

Social- og sundhedshjælper (færøsk: heilsuhjálpari)

Sundhedshjælperuddannelsen består af tre skoleperiode og to praktikperioder.

Skoleperioderne varer til sammen mindst 28 uger. Praktikdelen foregår i hjemmeplejen og på plejehjem og bofællesskaber for ældre. Uddannelsen er struktureret på følgende måde:

Social - sundhedshjælperuddannelsen				
Skole	Praktik	Skole	Praktik	Skole
Teori 1	1	Teori 2	2	Teori 3
Se temaoversigt	På institution	Se temaoversigt	Hjemmeplejen	Se temaoversigt
14 uger	12 uger	14 uger	12 uger	5 uger

Oversigten er vejledende angående fordeling af uger på de enkelte dele af uddannelsen

De teoriorienterede moduler er organiseret omkring følgende temaer:

Teori 1

- Tema I At lære at lære
- Tema II Forskellige levemåder og livsomstændigheder
- Tema III Borgeren og sundhedshjælperen – omsorg og kommunikation

Teori 2

- Tema I At lære af praktikken
- Tema II Afhængig af hjælp i hverdagen
- Tema III Moralske aspekter i forbindelse med omsorgsarbejde

Teori 3

- Tema VII At sammentvinde teori og praktik, den faglige identitet

Nedenfor er en kortfattet beskrivelse af indholdet af skoleperioderne.

Fag, timetal og niveau

Områdefag

Aktivitet og praktisk fag	115 timer
Sundhedsfag	90 timer
Pædagogik og psykologi	90 timer
Samfundsfag	90 timer
(Information om helseværket)	75 timer *

*Faget *Information om helseværket* er for elever, der har for svage forudsætninger i engelsk til at kunne tage engelsk på E-niveau. Såfremt disse elever på et senere

tidspunkt ønsker at fortsætte i social- og sundhedsuddannelsen, skal de have bestået engelsk på E-niveau. Bemærkning om det manglende niveau i engelsk påføres eksamensbeviset.

<i>Grundfag</i>		
Færøsk	90 timer	(E-niveau)
Dansk	90 timer	(E-niveau)
Engelsk	75 timer	(E-niveau)
Naturfag	90 timer	(E-niveau)
Valgfag	25 timer	

Evaluering/Bedømmelse/eksamener

Den enkelte elev skal ved afslutningen af uddannelsen til sundhedshjælper til eksamen 3 gange. Eleven skal til mundtlig eksamen i et skriftligt projekt samt i et områdefag og i et grundfag. Mentamálaráðið (Færøernes Undervisningsministerium) udtrækker fagene, som eleverne skal til eksamen i, og udnævner censorer.

I praktikperioderne har eleven 3 obligatoriske samtaler med sin vejleder, og skal slutevalueres med bedømmelsen bestået/ikke bestået.

Social- og sundhedsassistent (færøsk: heilsurøktari)

Den færøske uddannelse til social- og sundhedsassistent tager 22 måneder, og den er struktureret på følgende måde.

Social- og sundhedsassistentuddannelsen						
Skole	Praktik	Skole	Praktik	Skole	Praktik	Skole
Teori 1	1	Teori 2	2	Teori 3	3	Teori 4
Se Temaoversigt	Somatik sygehus	Se Temaoversigt	Specialområder herunder psykiatri	Se Temaoversigt	Nærværket herunder hjemmeplejen	Se Temaoversigt
14 uger	13 uger	17 uger	13 uger	8 uger	9 uger	7 uger

Oversigten er vejledende angående fordeling af uger på de enkelte dele af uddannelsen

Social- og sundhedsassistentuddannelsen består af fire skoleperioder og tre praktikperioder. Skoleperioderne varer til sammen mindst 40 uger. Praktikdelen foregår inden for social- og sundhedsområdet.

De teoriorienterede moduler er organiseret omkring følgende temaer:

Teori I:

- Tema I: At arbejde på et sygehus
- Tema II: Når helbredet begynder at svigte
- Tema III: Samspil mellem arbejde og tilværelse

Teori II:

- Tema I: Arbejdet i specialområder, herunder psykiatrien
- Tema II: Hverdagen for mennesker med psykiske problemer
- Tema III: Samspillet mellem tilværelse og arbejde

Teori III:

- Tema I: Arbejdet inden for ældreområdet
- Tema II: Når livet ændres
- Tema III: Alderdommen

Teori IV:

- Tema X: Fremtiden som social- og sundhedsassistent, faglig identitet

Nedenfor er en kortfattet beskrivelse af indholdet af skoleperioderne.

Social- og sundhedsassistentuddannelsen - (timetallet er anført i klokketimer)

Erhvervsfaglige fag

Medicinelære	115 timer
Sundheds- og sygepleje	160 timer
Kultur og aktivitet	115 timer
Pædagogik og psykologi	105 timer
Samfundslære	105 timer

Almene fag

Færøsk	105 timer	(D/C-niveau)
Dansk	105 timer	(D/C-niveau)
Engelsk	105 timer.	(D/C-niveau)
Naturfag	105 timer.	(D/C-niveau)
Valgfag	45 timer	

Den enkelte elev skal ved afslutningen af uddannelsen som social- og sundhedsassistent til eksamen 5 gange. Eleven skal mundtlig eksamen i 2 områdefag, et grundfag og i skriftlig

færøsk. Desuden skal eleven til mundtlig eksamen i et skriftligt projekt. Mentamálaráðið (Færøernes Undervisningsministerium) udtrækker fagene, som eleverne skal til eksamen i, og udnævner censorer.

I praktikperioderne har eleven 3 obligatoriske samtaler med sin vejleder, og skal slutevalueres med bedømmelsen bestået/ikke bestået.

Generelt om uddannelserne

Undervisningen lægges til rette i tværfaglige teams, og den organiseres tematisk, så fagene støtter hinanden. Temaundervisningen tager udgangspunkt i praktiske problemstillinger, interesseområder eller problemer fra dagligdagen i elevernes kommende arbejdsområde.

Skolens lærere udarbejder i fællesskab en koordineret undervisningsplan for hver enkelt skoleperiode. I undervisningen skal to eller flere fag integreres for at betrygge en helhed i uddannelsen. Fagintegreringen skal styrke forståelsen af det faglige samarbejdes betydning, samtidig med at den skal fremme elevens personlige udvikling. For at styrke læringsprocessen og udvikle elevernes samarbejdsevne arbejde eleverne bl.a. sammen i grupper.

I uddannelsen til social- og sundhedshjælper er der indlagt forskellige projektarbejder, der har til formål at:

- udvikle samarbejdsevnen
- bruge vejledning som værktøj
- være opsøgende, undersøgende, analyserende og evaluerende
- beskrive og arbejde med relevante problemstillinger og emner
- formulere og begrunde problemfelter i forhold til et relevant arbejdsfelt
- bruge denne arbejds måde som tilgang til problemer, emner, skriftlig og mundtlig kommunikation og
- forholde sig kritisk til eget arbejde, proces, læreproces og arbejds måde.

Formål med grundfagene i social- og sundhedsassistentuddannelsen er at:

- være med til at styrke de erhvervsfaglige fag i tværfaglige relationer
- udvikle de personlige og sociale kompetencer såvel som læringskompetencen, herunder at arbejde med egne opfattelser
- udvikle den sproglige kompetence generelt, bl.a. med henblik på skriftlig og mundtlig kommunikation i arbejdet som sundhedshjælper/social- og sundhedsassistent i forhold til livslang læring
- lære eleven at forstå forskellige fænomener i en tekst, at være opmærksom på det, vedkommende læser, og at perspektivere og se det ud fra flere synspunkter og
- give eleven en bredere forståelse af omverdenen

I alle fag er der udarbejdet en læreplan, der bygger på målbeskrivelse af de enkelte fag. Skabelonen, der er brugt, er delvis lånt fra en norsk læreplansmodel, hvor hvert enkelt fag er beskrevet på følgende måde:

Fagets navn og niveau

1. *Formål*
2. *Kompetencemål*
 - 2.1. Mundtlig dimension
 - 2.2. Skriftlig dimension
 - 2.3. S sammensat dimension
 - 2.4. Kulturel dimension
3. *Materiale*
 - 3.1. Kerneområder
 - 3.2. Suppleringsområde
4. *Evalueringer*
 - 4.1. Løbende evaluering
 - 4.2. Mundtlig eksamen
 - 4.3. Skriftlig eksamen (hvis en sådan findes)
 - 4.4. Bedømmelseskriterier
 - 4.4.1. Til mundtlig eksamen
 - 4.4.2. Til skriftlig eksamen (hvis en sådan findes)

Indholdsmæssigt ligger de færøske uddannelser tæt op ad de tilsvarende danske, dog med afvigelser, der er begrundet i særlige færøske forhold, f.eks. vedrørende helseværkets og socialværket struktur. Det er vigtigt, at de færøske social- og sundhedsuddannelser er på samme niveau som de tilsvarende danske, både af hensyn til elevernes mulighed for videreuddannelse i Danmark og af hensyn til arbejdsmuligheder uden for Færøerne. Derudover er der en del færøske elever, der tager en del af deres social- og sundhedsuddannelse i Danmark, men som af forskellige årsager ønsker at afslutte den på Færøerne – eller vice versa. Mulighed for “flow” mellem det færøske og danske uddannelsessystem har også været en del af grundlaget/ønsket i forbindelse med etablering af de færøske uddannelser.

Lærere og lærerkvalifikationer

På Heilsuskúli Føroya er der ansat 6 lærere og en afdelingsleder i heltidsstilling. Desuden er der ansat 2 – 3 timelærere. Lærernes uddannelsesmæssige baggrund er følgende. Afdelingslederen er fysioterapeut, nogle lærere er sygeplejersker, en er ergoterapeut og en har kost- og ernæringsuddannelse.

Uddannelsesrådet for de færøske helseuddannelser

De færøske uddannelser til sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent godkendes af Mentamálaráðið (Færøernes Undervisningsministerium), men før uddannelsernes struktur og indhold godkendes endelig af Mentamálaráðið, skal uddannelsesrådet for uddannelserne høres.

Uddannelsesrådet (Útbúgvingarráðið) er etableret på baggrund af bekendtgørelse nr. 100 fra 23. oktober 2007 ”Kunngerð um útbúgvingarráð fyri heilsuhjálpara- og heilsurøktaraútbúgvingar”. Uddannelsesrådet består af 7 medlemmer, der vælges for en 3-årig

periode. Medlemmerne udpeges af ministeren (landsstyremanden) for undervisning på baggrund af nedenstående:

- Almanna- og heilsumálaráðið (Social- og sundhedsministeriet), indstiller 3 medlemmer
- Fagforeningen for sosial- og sundhedshjælpere indstiller 1 medlem
- Fagforeningen for social- og sundhedsassistenter indstiller 1 medlem
- Lærerne på Heilsuskúli Føroya (SOSU-skolen) indstiller 1 medlem
- Ministeren/Landsstyremanden for undervisning udnævner formanden.

Rektor for den færøske sygeplejeskole deltager i uddannelsesrådets møder, dog uden stemmeret. Lederen af Heilsuskúli Føroya er sekretær i uddannelsesrådet og har ikke stemmeret.

Uddannelsesrådet har siden sin etablering i 2007 spillet en aktiv og positiv rolle vedrørende uddannelsernes indhold og struktur, idet det har ligget rådets medlemmer meget på sinde, at de færøske helseuddannelser skal være mindst på højde med de tilsvarende danske.

Tórshavn, 18. september 2009

*Claus Reistrup
Mentamálaráðið*